

Гудзь Т.П. Місце фінансової рівноваги у понятійному апараті фінансів підприємств / Т.П. Гудзь // Теорія і практика сучасної економіки: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (19 листопада 2015 р.). – Черкаси: Черкаський державний технологічний університет, 2015. – С. 85-87.

УДК 658.15

МІСЦЕ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ У ПОНЯТІЙНОМУ АПАРАТІ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Гудзь Т.П., к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Визначення таких важливих понять для підприємства як «фінансова безпека», «фінансова стійкість», «фінансова стабільність», «фінансова стабілізація», «фінансовий потенціал», «фінансова криза», «фінансова спроможність» спирається на термін «фінансова рівновага», розуміння якої вважається інтуїтивно очевидним. На нашу думку, це пояснюється категоріальною сутністю рівноваги, яка проявляється у прагненні будь-якої системи досягти рівноважного стану.

Згідно наукових висновків Бланка І.О. у сфері фінансового менеджменту, стратегія забезпечення фінансової безпеки має бути спрямована «на формування і підтримку основних параметрів фінансової рівноваги підприємства в процесі його стратегічного розвитку» [2, с. 33]. Звідси можемо зробити висновок про те, що фінансова рівновага є стратегічним завданням, що вирішується на основі застосування методів та інструментів фінансової безпеки. Іншими словами, система фінансової безпеки покликана захищати (підтримувати, відновлювати) рівноважний стан підприємства. За відсутності належним чином організованої на підприємстві системи фінансової безпеки досягнення та утримання ним рівноважного фінансового стану, особливо в умовах посилення зовнішніх загроз та викликів, є нездоланим завданням.

Традиційним розумінням фінансової стійкості підприємства є збалансованість його власного та позикового капіталу [4, с. 453]. Формування рівноважної структури капіталу підприємства та збереження її у часі є основою забезпечення фінансової стійкості. Це означає, що фінансова рівновага є змістом, який формою свого прояву має фінансову стійкість. Вказані два поняття методологічно пов'язані між собою прямими та зворотними зв'язками, на яких ґрунтується теорія управління фінансовим потенціалом підприємства.

Так, Костирко Л.А. виділяє оцінку фінансової рівноваги як важливий елемент «діагностики потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства» [3, с. 162]. При цьому фінансова рівновага розглядається як інтегральна характеристика, яка охоплює ліквідність, платоспроможність та ефективність діяльності підприємства, що виявляється у нарощуванні фінансового потенціалу. Отже, фінансова рівновага підприємства – це передумова формування його фінансової стійкості та напрацювання фінансового потенціалу, які забезпечують основу росту вартості бізнесу.

До розуміння фінансової рівноваги як основи «стійкого зростання та нарощування ринкової вартості підприємства» схиляється також Чернявська О.В. Подібне трактування фінансової рівноваги автор формулює в межах дослідження проблеми забезпечення фінансової спроможності підприємства шляхом мобілізації внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів для забезпечення фінансової рівноваги [5, с. 174]. Таким чином, фінансова спроможність підприємства, як його внутрішня якість, своєю передумовою має встановлення фінансової рівноваги.

Економічна наука вивчає не тільки форми прояву існування фінансової рівноваги підприємства, а й її відсутності, тобто порушення. За визначенням Бланка І.О. «фінансова криза підприємства являє собою одну серед найбільш серйозних форм порушення його фінансової рівноваги, яка криє у собі найбільш небезпечні потенційні загрози функціонування підприємства та відображає, циклічно виникаючі протягом його життєвого циклу під впливом різних факторів, протиріччя між фактичним станом його фінансового потенціалу та необхідним обсягом фінансових потреб» [2, с. 515]. Звідси можемо зробити висновок про те, що циклічною зміною рівноважному фінансовому стану підприємства є фінансова криза. Порушення фінансової рівноваги свідчить про входження підприємства у кризовий розвиток. Втрата фінансової рівноваги спонукає активізацію підприємства у напрямку її відновлення. На цьому шляху долаються перешкоди і виробляється нова якість, що дозволяє піднятися підприємству на вищий рівень господарювання. На цих підставах можемо прояснити механізм реалізації творчої функції фінансової кризи: він полягає у спонуканні економічної системи до змін у напрямку досягнення нової фінансової рівноваги. Саме прагнення відновити рівноважний фінансовий стан стає рушійною силою його фінансово-економічного оздоровлення. Таким чином, процес фінансової стабілізації підприємства вінцем свого завершення має «забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді» [2, с. 535].

В свою чергу, фінансова стабільність визначається як «спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами» [1, с. 304]. Це означає, що послідовне здійснення заходів з фінансової стабілізації підприємства, а саме усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості та забезпечення фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі, спрямоване на відновлення його фінансової стабільності.

Отже, місце фінансової рівноваги у понятійному апараті фінансів підприємства полягає у наступному:

- фінансовий потенціал підприємства формується за умов фінансової рівноваги, виступаючи, в свою чергу, її матеріальною основою;
- фінансова безпека за своїм функціональним призначенням покликана забезпечувати захист рівноважного фінансового стану підприємства від флуктуацій, спричинених внутрішніми та зовнішніми чинниками;
- фінансова стійкість підприємства залежить від його спроможності відновлювати втрачений стан фінансової рівноваги на якісно новому рівні;

- фінансова стабільність підприємства виявляється у збереженні фінансової рівноваги у довгостроковому періоді, що дозволяє нарощувати фінансовий потенціал, який виступає ключовим фактором росту вартості бізнесу.

Отже, засобом реалізації класичної стратегічної мети будь-якого підприємства, яка полягає у досягненні найвищої ефективності діяльності та забезпеченні на цій основі зростання вартості бізнесу, є фінансовий потенціал, умовою формування якого виступає фінансова рівновага. У той же час, фінансовий потенціал підприємства, збалансований з його фінансовими потребами, виступає матеріальною основою фінансової рівноваги. Це означає, що фінансова рівновага та фінансовий потенціал пов'язані прямими і зворотними зв'язками, які мають враховуватися фінансовим менеджментом підприємства при розробці та реалізації його фінансової стратегії. Тому завдання фінансової безпеки щодо підтримки фінансової рівноваги підприємства реалізується шляхом збереження фінансового потенціалу та створення умов для його нарощування. У цьому, на нашу думку, полягає формула досягнення вищої ефективності діяльності підприємства.

Література

1. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. — Київ: КНЕУ, 2005. — 592 с.
2. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. — Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 720 с.
3. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія / Л.А. Костирко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Харків: Фактор, 2008. — 336 с.
4. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підручник / С.З. Мошенський, О.В. Олійник; за ред. Ф.Ф. Бутинця. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2007. — 704 с.
5. Чернявська О.В. Фінансова спроможність суб'єкта господарювання та напрями її дослідження / О.В. Чернявська, О.А. Горбунова // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку економіки України проблеми, перспективи, ефективність»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, 2010. — С. 174-176.